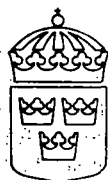

Socialutskottets yttrande

1988/89:SoU3y

Alkoholärenden vid länsstyrelserna

1988/89
SoU3y

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över vad i budgetpropositionen (prop. 1988/89:100 bil. 15 s. 72–119) föreslagits beträffande länsstyrelsernas befattning med frågor om alkoholärenden m.m. samt motion 1988/89:Bo308 av Olof Johansson m.fl. (c) och motion 1988/89:Bo313 av Göran Magnusson m.fl. (s).

Utskottet

I motion Bo308 (c) yrkas att länsstyrelsernas resurser disponeras så att de alkoholpolitiska uppgifterna kan fullgöras. I motion Bo313 (s) begärs ett tillkännagivande av personalbehovet på länsstyrelserna för tillsyn och rådgivning i anslutning till serveringstillstånden.

Motionärerna framhåller att resurserna för tillståndsprövning och tillsyn av alkoholservering på restauranger är otillräckliga. Detta leder, enligt motionärerna, till att intentionerna bakom 1977 års alkoholpolitiska riksdagsbeslut inte kan tillgodoses såvitt gäller övervakningen av tillämpningen av alkohollagstiftningen.

Enligt lagen (1977:293) om handel med drycker (LHD) lämnas tillstånd för handel med öl och servering av alkoholdrycker av länsstyrelsen. Styrelsen har också ett tillsynsansvar enligt lagen.

I samband med att tillstånd lämnas kan länsstyrelsen ge föreskrifter. Länsstyrelsen kan också i efterhand lämna föreskrifter. Även andra åtgärder kan vidtas, som varning eller återkallelse av tillståndet. Socialstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen.

I propositionen 1976/77:108 som låg till grund för 1977 års alkoholpolitiska beslut underströk det föredragande statsrådet att övervakningen av handeln med alkoholdrycker bör ha en offensiv inriktning med särskild tonvikt på förebyggande insatser och skärpt lagtillämpning. Alkoholhandläggarens arbetsuppgifter beskrevs i propositionen (s.39) på följande sätt.

Tjänstemannen skall vara länsstyrelsens expert på ärenden om försäljning av drycker. Tyngdpunkten i hans arbete bör ligga på rådgivande och förebyggande verksamhet. Genom rådgivande verksamhet och en smidig handläggning av ärendena bör det kunna undvikas att administrativa tvångsmedel kommer till annat än begränsad användning.

Tjänstemannen skall verka för att servering av och detaljhandeln med

alkoholdrycker inom länet bedrivs i enlighet med gällande bestämmelser och föreskrifter samt att nykterhet, trevnad och ordning upprätthålls på försäljningsställen. Han bör i första hand lita till individuell information till rättighetshavare; försäljningsföreståndare samt restaurang- och butikspersonal. När missförhållanden ådagaläggs bör han söka åstadkomma rättelse i första hand på frivillig väg genom överläggningar med tillståndsinnehavaren. För att dessa uppgifter skall kunna fullgöras krävs ett gott samarbete med polis- och socialmyndigheter samt andra myndigheter, institutioner och organisationer som är engagerade i alkohol- och nykterhetsvårdsfrågor i länet. Tjänstemannen bör delta i regionala konferenser och kurser som berör nykterhets- och alkoholfrågor. Det är särskilt viktigt att tjänstemannen har ett fortlöpande samarbete med de sociala centralnämnderna i de olika kommunerna.

I propositionen förordades en utökning av antalet alkoholhandläggartjänster hos länsstyrelsen från 27,5 till 45.

I proposition 1979/80:1 om socialtjänsten förutsattes att alkoholfrågor skulle handläggas vid den sociala enheten (funktionen), då ett av syftena bakom 1977 års beslut var att mer systematiskt koppla de alkoholpolitiska insatserna till andra åtgärder för att förebygga missbruk (jfr prop. 1979/80:6, SoU 45).

Sedan reglerna om återkallelse av tillstånd ändrades 1982 så att även ekonomisk misskötsamhet blev en grund för ingripande har ökad vikt lagts vid länsstyrelsens kontroll av uppgifter från olika myndigheter, främst i frågor av ekonomisk art. Vid länsstyrelserna finns för närvarande ca 35 alkoholhandläggare. Vid flertalet länsstyrelser finns alkoholhandläggarna organisatoriskt inom den sociala funktionen.

Riksrevisionsverket (RRV) redovisade 1984 en översiktlig kartläggning av reglerna för servering av alkoholdrycker. Verket föreslog att tillståndsplikten skulle slopas delvis och att tillståndsprövningen skulle förenklas.

Alkoholhandelsutredningen framhöll i sitt betänkande (SOU 1985:15) Handeln med drycker att det står klart att servering av åtminstone de starkaste alkoholdryckerna, dvs. spritdrycker, vin och starköl, även i fortsättningen bör vara underkastad en tillståndsplikt. Utredningen redovisade emellertid vissa förenklingar som skulle kunna vidtas utan att grunderna för 1977 års alkoholpolitiska beslut rubbas. Utredningen ansåg att länsstyrelserna liksom idag skall ha hand om tillståndsprövningen enligt LHD.

Regeringen gav år 1986 f.d. landshövdingen Osborne Bartley i uppdrag att se över länsstyrelsens sociala funktion; dess arbetsätt, arbetsformer och organisatoriska tillhörighet. Utredningen har nyligen redovisat uppdraget i promemorian Länsstyrelsernas sociala funktioner (Ds 1989:9). I promemorian understryks behovet av en resursförstärkning till de sociala enheterna. När det gäller alkoholärendena ifrågasätts bl.a. om inte all tillståndsgivning borde kunna ske hos kommunen. Promemorian skall nu, tillsammans med betänkandet (SOU 1989:5) Samordnad länsförvaltning, remissbehandlas.

I rapporten från socialdepartementets översyn av socialstyrelsens uppgifter och inriktning; Socialstyrelsen i förändring (Ds 1988:74) tas frågan om resurserna till de sociala funktionerna upp (s. 116 f.). Det anges därvid att ett ställningstagande i resursfrågan bör anstå i avvaktan på nyssnämnda översyn av de sociala funktionerna.

En motion, snarlik de nu aktuella, behandlades av skatteutskottet resp. bostadsutskottet våren 1988.

I yttrande till bostadsutskottet konstaterade skatteutskottet (SkU 1987/88:4y) bl.a. att frågan om serveringstillstånd utgör ett växande problem med hänsyn till den stora ungdomliga publik som numera besöker restauranger och andra serveringsställen. Skatteutskottet hänvisade till att möjligheterna att förbättra tillsynen skulle tas upp vid översynen av de sociala funktionerna och att frågan uppmärksammas inom socialstyrelsen. Utskottet tillade att man kan utgå från att den angivna utvecklingen för restaurangerna och förhållandena inom branschen kommer att tas upp av regeringen i samband med det fortlöpande arbete som pågår angående de alkoholpolitiska frågorna. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida ansågs därför inte erforderlig.

Bostadsutskottet instämde i skatteutskottets bedömning (BoU 1987/88:18 s. 9).

Utskottet gör följande överväganden.

För att förebygga och avhjälpa missförhållanden i samband med servering av alkoholdrycker krävs en övervakning från samhällets sida som är både smidig och verkningfull. Tillståndsprövningen och tillsynen måste ges de resurser som behövs för att fullfölja samhällets alkoholpolitik.

Översynen av länsstyrelsernas sociala enheter/funktioner som handhar den regionala övervakningen av alkohollagstiftningens efterlevnad har nyligen avslutats. Rapporten från översynen skall remissbehandlas. De sociala enheternas/funktionernas arbetsuppgifter kan även komma att beröras av ställningstagandena beträffande socialstyrelsens framtida organisation. En proposition i sistnämnda fråga kommer enligt uppgift att överlämnas inom kort.

Enligt utskottets mening bör den vidare beredningen inom regeringskansliet av de organisatoriska frågorna rörande länsstyrelsernas sociala enheter/funktioner avvaktas innan något initiativ från riksdagens sida övervägs. Utskottet avstyrker därför de aktuella motionerna.

Stockholm den 21 februari 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s), Maj-Inger Klingvall (s) och Rolf L Nilson (vpk).

Avvikande mening

1988/89:SoU3y

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att de sista styckena av utskottets yttrande som börjar med "Översynen av" och slutar med "aktuella motionerna" bort ha följande lydelse:

Minskningen av länsstyrelsernas resurser för handläggning av alkoholärenden har medfört att erforderlig kontroll av utskänkningstillstånd inte kan ske. Denna utveckling kan knappast förenas med ett effektivt genomförande av den av riksdagen antagna alkoholpolitiken. Det är därför angeläget att länsstyrelsernas resurser disponeras så att riksdagens beslut kan fullföljas. Utskottet tillstyrker således de här aktuella motionerna.